

TEMA T1.2: UNIVERZITETSKO OBRAZOVANJE ZA POTREBE SAVREMENE INDUSTRIJE

Paper No.T1.2-1
00136

NOVA PRAVILA DOKTORSKIH STUDIJA NA UNIVERZITETU U NOVOM SADU

Aleksandar Kupusinac¹, Srđan Kolaković², Sebastian Baloš³, Boris Dumnić⁴, Darko Stefanović⁵

^{1,2,3,4,5}Univerzitet u Novom Sadu, Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad, Srbija

¹sasak@uns.ac.rs, ²kolak@uns.ac.rs, ³sebab@uns.ac.rs, ⁴dumnic@uns.ac.rs, ⁵darko.stefanovic@uns.ac.rs

Kratak sadržaj: Senat Univerziteta u Novom Sadu (UNS) je na sednici 25. februara 2021. godine usvojio nova Pravila doktorskih studija, br. 01-134/3. Pravila su stupila na snagu osmog dana od dana objavljivanja na oglasnoj tabli UNS, a primenjuju se od 1. aprila 2021. godine. Ovaj rad daje kratak pregled i analizu ključnih delova Pravila doktorskih studija UNS.

Ključne reči: Doktorske studije, pravila, Univerzitet u Novom Sadu

THE NEW RULES OF DOCTORAL STUDIES AT THE UNIVERSITY OF NOVI SAD

Abstract: On the February 25, 2021, the Senate of the University of Novi Sad (UNS) adopted the new Rules of Doctoral Studies, no. 01-134/3. The rules came into force on the eighth day from the day of their publication on the bulletin board UNS, and they are applied from April 1, 2021. This paper provides a brief overview and analysis of key parts to the Rules of Doctoral Studies UNS.

Key Words: Doctoral studies, rules, University of Novi Sad

1. UVOD

Zakon o visokom obrazovanju, u članu 35, propisuje tri stepena studija u Republici Srbiji [1]. Osnovne akademske studije (OAS), osnovne strukovne studije (OSS) i specijalističke strukovne studije (SSS) su studije prvog stepena, dok master akademske studije (MAS), master strukovne studije (MSS) i specijalističke akademske studije (SAS) predstavljaju studije drugog stepena. Doktorske akademske studije (DAS) su studije trećeg stepena. Odbranom doktorske disertacije, student stiče zvanje doktora nauka za datu naučnu oblast.

Uopšteno govoreći, svrha DAS jeste da se kod studenata razvije naučni pristup u samostalnom rešavanju praktičnih i teorijskih problema u datoj naučnoj oblasti, kao i kritički način razmišljanja i osećaj za procenu naučnog doprinosa u toj oblasti. Završetkom DAS student stiče sposobnost za naučno-istraživački rad na univerzitetu, institutu ili istraživačko-razvojnom centru, što podrazumeva publikovanje naučno-istraživačkih rezultata u naučnim časopisima i na naučnim skupovima, kao i praćenje savremenih naučnih i stručnih dostignuća u okviru date naučne oblasti. DAS traju najmanje 3 godine ili 180 ESPB, uz prethodno ostvarenih 300 ESPB kroz završene OAS i MAS, odnosno integrisane akademske studije (IAS).

Realizacija DAS podrazumeva nastavu, naučna/umetnička istraživanja, izradu i odbranu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta. U ovom radu ćemo analizirati Pravila doktorskih studija UNS, koja su usvojena 25. februara 2021. godine na sednici Senata UNS.

2. UPIS STUDENATA

Član 4, stav 1, Pravila doktorskih studija UNS propisuje koji kandidati se mogu upisati na DAS [2]:

U prvu godinu doktorskih studija može se upisati lice koje ima:

- 1. Završene master akademske studije, odnosno integrisane akademske studije sa najmanje 300 ESPB, odnosno završene najmanje četvorogodišnje studije po propisima koji su važili do stupanja na snagu Zakona o visokom obrazovanju („Sl. glasnik RS”, br. 76/05, 100/07 – autentično tumačenje, 97/08, 44/10, 93/12, 89/13, 99/14, 45/15 – autentično tumačenje, 68/15 i 87/16) i prosečnu ocenu najmanje 8,00 upisanu i u diplomi osnovnih akademskih i u diplomi master akademskih studija ili*
- 2. Akademski naziv magistra nauka, odnosno magistra umetnosti.*

, dok u stavu 4 istog člana opisuje se kriterijumi za njihovo rangiranje [2]:

Redosled kandidata za upis u prvu godinu doktorskih studija može se utvrditi na osnovu sledećih kriterijuma: prosečne ocene ostvarene na osnovnim i master akademskim studijama, odnosno integrisanim akademskim studijama, prosečne ocene ostvarene

na određenim predmetima na osnovnim i master akademskim studijama, odnosno integrisanim akademskim studijama, dužine trajanja studiranja na osnovnim i master akademskim studijama, odnosno integrisanim akademskim studijama i rezultata postignutih na ispitu za proveru znanja, odnosno sklonosti i sposobnosti.

3. REALIZACIJA NASTAVE I ISTRAŽIVAČKOG RADA

Po pravilu, nastava na nekom studijskom programu DAS počinje u zimskom, osim ako Senat UNS ili nadležni stručni organ fakulteta ne donese odluku da nastava počinje u letnjem semestru. Nastava na DAS se izvodi kao grupna ukoliko na datom predmetu ima najmanje 5 studenata, odnosno kao individualna (mentorska) ukoliko taj broj je manji od 5. Mentorska nastava može biti organizovana nezavisno od broja studenata u specijalnim slučajevima, kada to zahteva priroda (karakter) predmeta.

Član 5, stav 8, Pravila doktorskih studija UNS jasno određuje uslove koje mora ispuniti nastavnik na DAS [2]:

Nastavnik koji izvodi nastavu na doktorskim akademskim studijama mora da ispunjava sledeće minimalne kriterijume u okviru obrazovno-naučnog, odnosno obrazovno-umetničkog polja:

- 1. Za polje prirodno-matematičkih nauka nastavnik mora imati najmanje tri rada u prethodnih deset godina objavljena ili prihvaćena za objavljivanje u časopisima sa impakt faktorom sa SCI liste, odnosno SCIE liste;*
- 2. Za polje medicinskih nauka nastavnik mora imati najmanje tri rada u prethodnih deset godina objavljena ili prihvaćena za objavljivanje u časopisima sa impakt faktorom sa SCI liste, odnosno SCIE liste;*
- 3. Za polje tehničko-tehnoloških nauka nastavnik mora imati najmanje tri rada u prethodnih deset godina objavljena ili prihvaćena za objavljivanje u časopisu sa impakt faktorom sa SCI liste, odnosno SCIE liste. Za oblast arhitekture i urbanizma nastavnik mora ostvariti najmanje 12 bodova u prethodnih deset godina radovima u kategorijama: M11; M12; M13; M14; M21; M22; M23; M24; SUA1; M31; M32; M33; M34 i M51;*
- 4. Za polje društveno-humanističkih nauka nastavnik mora ostvariti najmanje 12 bodova u prethodnih deset godina radovima u kategorijama: M11; M12; M13; M14; M21; M22; M23; M24; M31; M32; M33; M34 i M51.*

Studentu doktorskih studija dodeljuje se savetnik kojeg imenuje Senat UNS ili nadležni stručni organ fakulteta. Uloga savetnika je da prati i usmerava naučno-istraživački rad studenta, pomaže mu u izboru predmeta, literature i u pripremi prijave doktorske disertacije/doktorskog umetničkog projekta.

Istraživački rad u nauci/umetnosti mora biti u skladu sa zakonom, kao i etičkim normama koje propisuje Kodeks o akademskom integritetu UNS [3]. Realizaciju istraživačkog rada detaljnije opisuje član 10 Pravila doktorskih studija UNS [2]:

Naučnoistraživački, odnosno umetnički rad obavlja se i organizuje u skladu sa Zakonom i opštim aktom ustanove.

Naučni rad na Univerzitetu ostvaruje se kroz osnovna, primenjena i razvojna istraživanja.

Umetnički rad na Univerzitetu podrazumeva stvaralaštvo, interpretaciju i umetničko istraživanje, a ostvaruje se kroz umetničke projekte.

Naučna, odnosno umetnička istraživanja obavezno podrazumevaju objavljivanje ostvarenih rezultata u naučnim časopisima i prezentaciju na naučnim skupovima, odnosno prezentaciju ostvarenih umetničkih rezultata na način umetničke komunikacije sa javnošću uobičajen za pojedine oblike umetnosti.

Polaznim istraživanjem vezanim za prijavu doktorske disertacije, odnosno doktorskog umetničkog projekta student se bavi u cilju izbora problema, radnog naziva teme i literature, a naučna, odnosno umetnička istraživanja vezana za izradu doktorske disertacije, odnosno doktorskog umetničkog projekta obavljaju se pod nadzorom savetnika.

Naučnoistraživačke, odnosno umetničke aktivnosti po obimu, sadržaju i načinu realizacije, kao i obaveze studenata definišu se studijskim programom doktorskih studija.

4. DOKTORSKA DISERTACIJA/DOKTORSKI UMETNIČKI PROJEKAT

Senat UNS razmatra podobnost teme, kandidata i mentora doktorske disertacije/doktorskog umetničkog projekta. Imenovani mentor savetuje kandidata i prati tok izrade doktorske disertacije/doktorskog umetničkog projekta. Mentor može da vodi najviše pet doktorskih kandidata istovremeno i mora da ispunjava uslove za mentorstvo koje određuje član 8 Pravila doktorskih studija UNS [2]:

Mentor mora imati reference iz naučne, odnosno umetničke oblasti kojoj pripada tema doktorske disertacije, odnosno doktorskog umetničkog projekta i ispunjavati druge uslove iz Standarda.

Mentor mora da ispunjava sledeće dopunske kriterijume u okviru obrazovno-naučnog, odnosno obrazovno-umetničkog polja:

- 1. Za polje prirodno-matematičkih nauka mentor mora imati najmanje pet radova objavljenih u prethodnih deset godina u časopisima sa impakt faktorom sa SCI liste, odnosno SCIE liste;*
- 2. Za polje medicinskih nauka mentor mora imati najmanje pet radova objavljenih u prethodnih deset godina u časopisima sa impakt faktorom sa SCI liste, odnosno SCIE liste;*
- 3. Za polje tehničko-tehnoloških nauka mentor mora imati najmanje pet radova objavljenih u prethodnih deset godina u časopisima sa impakt faktorom sa SCI liste, odnosno SCIE liste.*

U oblasti arhitekture i urbanizma primenjuju se posebni kriterijumi, usklađeni sa specifičnošću ove oblasti, uključujući i stručno-umetničke radove za oblasti arhitekture i urbanizma od međunarodnog značaja (SUA1). Mentor na doktorskim studijama u oblasti arhitekture i urbanizma, može biti nastavnik koji je u prethodnih deset godina ostvario najmanje 24 boda i to:

– najmanje 10 bodova za radove u časopisu sa impakt faktorom sa SCI liste ili u časopisu kategorije M24 ili iz kategorije SUA1;
– najmanje 14 bodova za radove u kategorijama: M11; M12; M13; M14; M21; M22; M23; M24; SUA1; M31; M32; M33; M34 i M51. Radovi iz kategorija: M31; M32; M33 i M34 donose najviše 20% potrebnih bodova.

4. Za polje društveno-humanističkih nauka za mentora može biti imenovan nastavnik, odnosno naučni radnik koji je u prethodnih deset godina ostvario najmanje 24 boda, i to:

– najmanje 4 boda za rad u časopisu sa lista SSCI, ERIH, HEINONLINE, AHCI i EconLit ili u časopisu kategorije M24;
– najmanje 20 bodova za radove u kategorijama: M11; M12; M13; M14; M21; M22; M23; M24; M31; M32; M33; M34 i M51. Radovi u kategorijama: M31; M32; M33 i M34 donose najviše 20% potrebnih bodova;

5. Za polje umetnosti mentor može biti doktor umetnosti, redovni profesor, profesor emeritus, kao i član SANU u radnom sastavu koji ima ili je imao nastavno zvanje iz odgovarajuće umetničke oblasti iz koje je studijski program ili modul i umetnički projekat. Mentor mora imati najmanje pet realizovanih umetničkih projekata iz odgovarajuće oblasti studijskog programa u prethodnih deset godina.

Posebnim opštim aktima fakulteta mogu se utvrditi dodatni kriterijumi za mentora na doktorskim akademskim studijama.

Mentor može da vodi najviše pet doktorskih kandidata istovremeno.

Mentor se imenuje na predlog studenta.

Ako student nije u mogućnosti da predloži mentora, mentora predlaže nastavno-naučno veće fakulteta, odnosno nadležni stručni organ Univerzitetskog centra, uz saglasnost studenta.

Mentor je dužan da efektivno i blagovremeno pomaže studentu u izradi doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta i naučnoistraživačkim, odnosno umetničkim aktivnostima.

Faza izrade doktorske disertacije/umetničkog projekta započinje nakon dobijanja odluke Senata Univerziteta o davanju saglasnosti na izveštaj o oceni podobnosti teme, kandidata i mentora. Kandidat je u obavezi da blagovremeno dostavi rukopis mentoru i dokazuje da ispunjava uslove iz člana 22 Pravila doktorskih studija UNS [2]:

Nakon dobijanja odluke Senata Univerziteta o davanju saglasnosti na izveštaj o oceni podobnosti teme, kandidata i mentora, kandidat može pristupiti izradi doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta.

Uslovi koje kandidat treba da ispuni da bi doktorsku disertaciju, odnosno dokorski umetnički projekat predao na ocenu utvrđeni su studijskim programom doktorskih studija, ovim Pravilima i opštim aktima fakulteta.

Kandidat dostavlja rukopis doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta na mišljenje mentoru u mekom povezu ili u elektronskoj formi uz dokaz da pored uslova iz stava 2 ovog člana ima najmanje jedan rad koji je direktno povezan sa sadržajem doktorske disertacije, u kojem je on prvi autor, objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa impakt faktorom sa SCI liste, odnosno SCle liste, kada je doktorat iz prirodno- matematičkih, medicinskih ili tehničko-tehnoloških nauka; najmanje jedan rad koji je direktno povezan sa sadržajem doktorske disertacije, u kojem je on prvi autor, objavljen ili prihvaćen za objavljivanje u časopisu sa liste časopisa kategorisanih od strane ministarstva nadležnog za nauku, kada su u pitanju društveno-humanističke nauke; odnosno najmanje jedan rad kandidata u kojem je on prvi autor objavljen u časopisu sa SCI liste, odnosno SCle liste ili pripada kategorijama M24, M51 i SUA1 kada je u pitanju oblast arhitekture i urbanizma.

Kandidati za odbranu dokorskog umetničkog projekta, po pravilu, istovremeno prijavljuju javnu prezentaciju praktičnog dela umetničkog projekta i predaju pisani deo umetničkog projekta. Izuzetno, kandidat može da preda pisani deo dokorskog umetničkog projekta nakon javne prezentacije praktičnog dela, najkasnije u roku od šest meseci.

Mentor je dužan da pregleda rukopis doktorske disertacije, odnosno dokorski umetnički projekat u roku od 60 dana od dana prijema doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta i odluči o davanju pismene saglasnosti da je student može predati na ocenu. Na zahtev mentora, Senat Univerziteta, odnosno nastavno-naučno veće fakulteta može produžiti ovaj rok, iz opravdanih razloga, za još 60 dana.

Kada mentor da pismenu saglasnost da prihvata rukopis doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta, poziva kandidata da preda najmanje 5 ukoričenih primeraka doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta, kao i elektronsku verziju i predlaže nastavno-naučnom veću fakulteta ili drugom nadležnom stručnom organu fakulteta, odnosno nadležnom stručnom organu Univerzitetskog centra, da imenuje komisiju za ocenu i odbranu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta.

Uz ukoričene primerke doktorske disertacije kandidat prilaže i svojeručno potpisane izjave na Obrascima 5b, 5v i 5g o originalnosti istraživanja i poštovanju svih pravila citiranja, odnosno 5bAU, 5vAU i 5gAU u slučaju dokorskog umetničkog projekta.

Tekst doktorske disertacije, odnosno pisani deo dokorskog umetničkog projekta mora biti napisan korektno sa jezičkog, stilskog i tehničkog aspekta, što podrazumeva primenu savremenih postupaka, tehnika i tehnologija za publikovanje rezultata naučnog, odnosno umetničkog istraživanja. U skladu sa članom 24 Pravila doktorskih studija UNS imenuje se komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta [2]:

Nastavno-naučno veće fakulteta ili drugi nadležni organ fakulteta, odnosno nadležni stručni organ Univerzitetskog centra, imenuje komisiju za ocenu i odbranu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta (u daljem tekstu: komisija za ocenu i odbranu) koju čine najmanje tri člana izabrana u zvanje nastavnika, odnosno naučnog radnika, gostujućeg profesora fakulteta, odnosno Univerziteta, profesora emeritusa, člana SANU u radnom sastavu koji su izabrani u zvanje iz oblasti teme doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta, od kojih najmanje jedan član komisije nije u radnom odnosu na fakultetu koji realizuje studijski program doktorskih studija.

Najmanje jedan član komisije za ocenu i odbranu mora biti u radnom odnosu na fakultetu koji realizuje studijski program doktorskih studija.

Svi članovi komisije za ocenu i odbranu moraju da ispune uslove za izvođenje nastave u skladu sa članom 5 ovih Pravila.

Mentor može biti član komisije za ocenu i odbranu, ali ne može biti njen predsednik.

Za člana Komisije ne može biti imenovano lice koje je u sukobu interesa sa kandidatom prema odredbama Kodeksa o akademskom

integritetu Univerziteta.

Predsednik Komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta u dogovoru sa članovima komisije priprema izveštaj koji potpisuju svi članovi komisije.

Član komisije može izdvojiti svoje drugačije mišljenje od mišljenja većine članova komisije za ocenu i odbranu koje je dužan da potpiše i obrazloži u pisanoj formi.

Izdvojeno mišljenje člana komisije za ocenu i odbranu iz prethodnog stava je sastavni deo izveštaja.

Izveštaj o oceni doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta sadrži podatke koji se nalaze u Obrascu broj 6, odnosno 6AU, koji je sastavni deo ovih Pravila.

Komisija za ocenu i odbranu može dati pozitivnu ili negativnu ocenu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta.

Ukoliko komisija za ocenu i odbranu da negativnu ocenu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta, obavezno navodi razloge za davanje negativne ocene i predlaže da Nastavno-naučno veće fakulteta, odnosno nadležni stručni organ Univerzitetskog centra doktorsku disertaciju, odnosno dokorski umetnički projekat odbije ili vrati na dopunu, odnosno izmenu.

Komisija za ocenu i odbranu je dužna da izveštaj o oceni doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta dostavi ovlašćenom licu radi stavljanja na uvid javnosti u roku od 60 dana od dana imenovanja.

Ukoliko komisija za ocenu i odbranu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta ne dostavi izveštaj u roku iz stava 12 ovog člana, nadležni organ može imenovati novu komisiju.

Ukoliko je Senat UNS dao saglasnost na izveštaj o oceni doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta, tada rektor, odnosno dekan u dogovoru sa predsednikom komisije određuje vreme i mesto odbrane. Odbrana je javna i obavlja se uz prisustvo svih članova komisije za ocenu i odbranu doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta. Na početku odbrane predsednik komisije konstatuje da su ispunjeni svi uslovi za odbranu u skladu sa zakonom i opštima aktima UNS i fakulteta. Nakon završenog izlaganja kandidata i odgovora na pitanja, komisija se povlači i donosi odluku o ishodu odbrane doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta. Diplomom o stečenom akademskom nazivu doktora nauka, odnosno doktora umetnosti, kandidat dobija na javnoj promociji koju organizuje UNS.

5. ZAHVALNICA

Ovaj rad je podržan od strane Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu u okviru realizacije projekta "Povećanje kompetencije inženjerskog kadra i pozicije na tržištu rada kroz unapređenje nastavnih i istraživačkih procesa na Fakultetu".

6. ZAKLJUČAK

U radu je prikazan pregled Pravila doktorskih studija UNS koja se primenjuju počev od 1. aprila 2021. godine. Pravila doktorskih studija UNS su analizirana sa aspekta upisa studenata na DAS, realizacije nastave i istraživačkog rada na DAS, prijave i odbrane doktorske disertacije, odnosno dokorskog umetničkog projekta.

7. LITERATURA

- [1] *Zakon o visokom obrazovanju*, Službeni glasnik RS, br. 88/2017, 73/2018, 27/2018 - dr. zakon, 67/2019, 6/2020 - dr. zakoni, 11/2021 - autentično tumačenje, 67/2021 i 67/2021 - dr. zakon.
- [2] *Pravila doktorskih studija Univerziteta u Novom Sadu*; Univerzitet u Novom Sadu, br. 01-134/3, od 25.02.2021.
- [3] *Kodeks o akademskom integritetu*; Univerzitet u Novom Sadu, br. 04-111/1 od 30.01.2020.